

Διλήμματα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Θεόδωρος Παναγιώτου

Διεθνές Ινστιτούτο Διοίκησης Κύπρου (CIIM)

Εκφοβισμός

- Είσαι δασκάλα σε ένα δημοτικό σχολείο και στο ίδιο σχολείο φοιτά και το παιδί σου που είναι στην Πέμπτη τάξη Δημοτικού. Η διευθύντρια του σχολείου για λόγους υγείας απουσιάζει τις τελευταίες ημέρες από το σχολείο και θα λείψει για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Η δασκάλα του είναι νέα στο σχολείο αλλά είναι απόμακρη, ψυχρή και δεν επιδιώκει να έχει καλές σχέσεις με τους συναδέλφους. Εδώ και καιρό, έχεις υποψίες ότι το παιδί σου είναι θύμα εκφοβισμού από κάποιους συμμαθητές του. Αφού μίλησες στο γιό σου και μετά από αρκετή προσπάθεια ανοίχτηκε και εκφράστηκε σχετικά με το τι συμβαίνει, απελπισμένη, το πρώτο πράγμα που έκανες ήταν να μιλήσεις στη δασκάλα του. Αυτή έδειχνε αδιαφορία και μεγάλη άνεση στο γεγονός ότι στην τάξη της υπάρχουν κρούσματα εκφοβισμού με τη δικαιολογία ότι παιδιά είναι και λογικό είναι να συμπεριφέρονται έτσι. Την επόμενη μέρα το παιδί σου στο τέλος της ημέρας έρχεται στο αυτοκίνητο για να πάτε σπίτι με μαυρισμένο μάτι. Εσύ είσαι έξαλλη και δεν μπορείς να συνεχίσεις να ανέχεσαι το παιδί σου να είναι θύμα εκφοβισμού. Τι θα κάνεις;

«Εκπαιδευτικός Κώδικας Δεοντολογίας»

- Ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να επιτύχει και να διατηρήσει τον υψηλότερο βαθμό ηθικής συμπεριφοράς τόσο στον ίδιο όσο και στους μαθητές του.
- Καταβάλλει προσπάθειες για την προστασία του μαθητή από επιβλαβείς συνθήκες στη μάθηση και στη ψυχική και σωματική υγεία του φοιτητή.
- Δεν πρέπει να εκθέτουν σκόπιμα ένα μαθητή σε άσκοπες καταστάσεις που θα του προκαλέσουν αμηχανία ή θα τον κάνουν να νιώσει υποτιμητικά.
- Δεν θα παραβιάζουν εσκεμμένα ή να αρνούνται νόμιμα δικαιώματα του μαθητή.
- Δεν θα παρενοχλούν ή προβαίνουν σε διακρίσεις εις βάρος οποιουδήποτε μαθητή με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, το φύλο, την ηλικία, την εθνική καταγωγή, τις πολιτικές πεποιθήσεις, την οικογενειακή κατάσταση, ή αν βρίσκεται σε μειονεκτική κατάσταση, σεξουαλικό προσανατολισμό, την κοινωνική ή και οικογενειακό υπόβαθρο. Θα καταβάλλει κάθε εύλογη προσπάθεια για να κάνει τον μαθητή να νιώσει ότι προστατεύεται από παρενόχληση ή διάκριση.
- Δεν θα εκμεταλλευτεί μια σχέση με έναν μαθητή για προσωπικό όφελος ή πλεονέκτημα.
- Διατηρεί απολύτως εμπιστευτικές τις προσωπικές πληροφορίες που συλλέγονται κατά τη διάρκεια των επαγγελματικών υπηρεσιών. Δεν τις γνωστοποιεί εκτός εάν η αποκάλυψη εξυπηρετεί επαγγελματικούς σκοπούς ή απαιτείται από το νόμο.

Μελανιασμένη μαθήτρια

- Εκτελούσα καθήκοντα εκπαιδευτικού σε ένα από τα ολοήμερα σχολεία της Λεμεσού. Καθώς προσέρχονταν οι μαθητές για την σίτιση, παρατήρησα μία μαθήτρια τετάρτης δημοτικού που ήταν σκυφτή με τα μαλλιά στο πρόσωπο. Την πλησίασα και είδα κάτι φοβερό, το δεξί της μάτι, ήταν μελανωμένο και κατακόκκινο. Την ρώτησα αν της συνέβηκε και εκείνη μου ανέφερε ότι από το σπίτι το έπαθε κτυπώντας το κεφάλι της στο τραπέζι. Το ανέφερα στον άλλο συνάδελφο παρουσιάζοντας του το παιδί. Κουνώντας το κεφάλι του μου έκανε νόημα να μην ασχοληθώ περισσότερο με το θέμα. Δυστυχώς έτσι έκανα. Μιαν άλλη μέρα, η ίδια πάλι μαθήτρια μου παραπονέθηκε ότι πονούσε το χέρι της όταν κάποιος την ακουμπούσε στο μπράτσο. Εξετάζοντας το μπράτσο της παρατήρησα ότι σε ένα σημείο ήταν μαυρισμένο. Και πάλι μου είπε ότι το έπαθε στο σπίτι. Πάλι λέγοντάς το στον υπεύθυνο δάσκαλο μου είπε να το ξεχάσω και να μην ασχοληθώ με το θέμα.

Το δίλημμα μου

Το ηθικό δίλημμα που είχα να αντιμετωπίσω ήταν αν θα έψαχνα να βρω την αιτία που η συγκεκριμένη μαθήτρια ερχόταν στο σχολείο μελανιασμένη και αυτό θα την ωφελούσε ώστε εκείνος που την χτυπούσε να σταματούσε με κίνδυνο εγώ να βρεθώ εκτεθειμένη στη δουλεία μου και από την άλλη να μην μιλήσω και να μην ψάξω να βρω για να είμαι κατοχυρωμένη επαγγελματικά αλλά η μαθήτρια δεν θα έβρισκε λύση στο πρόβλημα της.

Πώς ενήργησα

- Τελικά, καθώς ήμουνα μικρή και άπειρη αποφάσισα να μην δώσω συνέχεια στο θέμα αφού δεν γνώριζα και σε ποιον αρμόδιο έπρεπε να απευθυνθώ. Το σίγουρο ήταν ότι δεν παρατήρησα ξανά στην συγκεκριμένη μαθήτριά οποιονδήποτε μώλωπα ή χτύπημα τουλάχιστο στα σημεία που φαίνονταν από τη στολή του σχολείου. Κάτω από τη στολή δεν μπορώ να πω με βεβαιότητα αν ήταν άθικτη.

Πώς θα ενεργούσα τώρα

- Παρακολουθώντας το μάθημα Ηθική και Εκπαιδευτική Ηγεσία σίγουρα θα έπαιρνα άλλη απόφαση στο δίλημμα μου. Καταρχάς θα ενημέρωνα την διευθύντρια του σχολείου και θα ζητούσα στήριξη και εξέταση της συγκεκριμένης μαθήτριας από ψυχολόγο. Αργότερα, θα απομόνωννα την μαθήτρια και με τη βοήθεια του ψυχολόγου που έχει το σχολείο θα μαθαίναμε αν πράγματι δεχόταν βία στο σπίτι. Έπειτα θα καλούσαμε τους γονείς της. Κατόπιν, θα διοργάνωνα στο σχολείο βραδιά με θέμα «Όχι Βία στα Παιδιά» από αρμόδιους ψυχολόγους ανοικτή προς το κοινό και κυρίως τους γονείς. Για να την κάνω πιο δελεαστική και η προσέλευση ατόμων να είναι μεγαλύτερη θα προσφερόταν φαγητό και βιβλιαράκι με προτροπές για καλύτερη ζωή στα παιδιά

Ρατσισμός

- Στο δημοτικό είχα ένα συμμαθητή χαμηλών τόνων ήρεμο, πράο και καλό παιδί που είχε γίνει αποδέκτης κακών συμπεριφορών από ομάδα παιδιών της τάξης λόγω του χρώματος του αφού είχε από τη πλευρά του πατέρα του καταγωγή από χώρα της Αφρικής. Δεν ήταν όμως μια στιγμιαία εφηβική συμπεριφορά αλλά πραγματικά είχαν κάνει τη ζωή του μικρού ανυπόφορη με τα πειράγματα τους και τη βίαιη συμπεριφορά.
- Όπως ήταν φυσικό ο δάσκαλος μας σύντομα αντιλήφθηκε ότι ο μικρός είχε γίνει αντικείμενο χλευασμού από τη συγκεκριμένη ομάδα και άμεσα κάλεσε τους γονείς των θυτών για να μιλήσουν. Όμως στη συνάντηση που είχαν ο δάσκαλος κατάλαβε ότι οι γονείς οι ίδιοι μετάφεραν και προωθούσαν στα παιδιά τους ρατσιστικά μηνύματα και ιδέες καθώς όχι μόνο προσπάθησαν να δικαιολογήσουν τα παιδιά τους αλλά θύμωσαν και με το δάσκαλο που υποστήριζε το “νεγράκι” όπως χαρακτήρισαν το αγόρι. Απειλήσαν δε ότι αν συνεχίσει να παίρνει το μέρος του θα κατάγγελλαν τη συμπεριφορά του στο διευθυντή που τύχαινε να είναι και στενός συγγενής ενός εκ των γονέων .

Εσείς τι θα κάνατε;

- Ο δάσκαλος είχε μείνει με δυο επιλογές . Μπορούσε να κάνει τα στραβά μάτια καθώς οι μαθητές θα συνέχιζαν να ασκούν ψυχολογική και συναισθηματική βία στο συμμαθητή μου ή θα συνέχιζε να υπερασπίζει αυτό που του υπέβαλε η ηθική του.
- Ο δάσκαλος τελικά επέλεξε να ακολουθήσει τις αρχές τους. Πίστευε ανέκαθεν ότι το σχολείο πρέπει να διαπαιδαγωγεί τις αξίες της συλλογικότητας, της αλληλεγγύης, του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, του σεβασμού κάθε πολιτισμού, της ισότητας και της δικαιοσύνης.
- Αν είχε κάνει πίσω τώρα όχι μόνο θα πήγαινε ενάντια των πιστεύων του αλλά θα έβλεπε μπροστά του ένα παιδί να καταρρακώνεται ψυχολογικά επειδή θα είχε φάνει δειλός.
- Ο δάσκαλος όμως έμεινε πιστός θεματοφύλακας των ιερών και των αξιών του. Μίλησε στα παιδιά που κακομεταχειρίζονταν το αγόρι και όσα από αυτά δεν αντιλήφθηκαν το νόημα και συνέχιζαν να εκφοβίζουν το συμμαθητή μου τα τιμωρούσε παραδειγματικά
-

Γονείς με ειδικές ανάγκες

- Στην κλειστή κοινωνία της Κύπρου ένα θέμα το οποίο βρίσκεται στο σκοτάδι και κυρίως υπό κάλυψη από ταμπό είναι το θέμα της κατηγορίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Εξακολουθεί να είναι ένα ζήτημα κυρίως ντροπής και φόβου. Η κοινωνία της Κύπρου και κυρίως οι γονείς εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν με απάθεια και φόβο τα παιδιά αυτά για τυχόν πρόκλησης τραυματισμών στα παιδιά τους. Παραδειγματική περίπτωση αυτής της αρνητικής κατάστασης είναι και η προσπάθεια ενσωμάτωσης ενός παιδιού με νοητική στέρηση στο δημοτικό σχολείο και συγκεκριμένα στην μικρή κοινωνία των παιδιών δίχως κάποια ιδιαιτερότητα. Στην αρχή της σχολικής χρονιάς η ενσωμάτωση του παιδιού έγινε ομαλά χωρίς προβλήματα με την βοήθεια του δασκάλου και του ειδικού παιδαγωγού. Αυτό όμως ήρθε να το εμποδίσει η απαίτηση των γονέων από διοικητικό (διευθυντής) και εκπαιδευτικό προσωπικό για απομάκρυνση του παιδιού από την σχολική τάξη των παιδιών τους και στην συνέχεια φυσικά την ολοκληρωτική μεταφορά του παιδιού από το σχολείο σε ειδική μονάδα. Η μεταφορά σε ειδική μονάδα βέβαια δεν κρίνεται απαραίτητη εφόσον το παιδί με νοητική στέρηση δεν παρουσιάζει κάποιο πρόβλημα κυρίως στην συμπεριφορά του που μπορεί να βλάψει τα παιδιά τους.

Εσείς τι θα κάνατε;

- Ο διευθυντής και οι δάσκαλοι του σχολείου βρέθηκαν αντιμέτωποι με ένα τεράστιο δίλημμα. Δεν μπορούσαν να βρουν λύση για να υπάρξει μια ομαλή λειτουργία στο σχολείο. Ποιο είναι το σωστό; Να υποστηρίξουν το παιδί ή να εκπληρώσουν την απαίτηση των γονέων που στην ουσία είναι η πλειοψηφία του δημοτικού σχολείου:

Κακοποίηση

- Τα κοριτσάκια προέρχονταν από διαλυμένη οικογένεια. Την γονική επιμέλεια των παιδιών την είχε εξ' ολοκλήρου ο πατέρας και η μητέρα απαγορευόταν να τα επισκέπτεται για διάφορους άλλους λόγους. Επίσης ο πατέρας είχε την υποστήριξη του Γραφείου Κοινωνικής Ευημερίας για το λόγο ότι ήταν ψυχικά διαταραγμένος.
- Οι δύο αδελφές έρχονταν στο σχολείο συχνά με διάφορα χτυπήματα και μελανιές στο σώμα τους. Επίσης εκφράζονταν με αισχρές εκφράσεις και κάνοντας διάφορες χειρονομίες στα γεννητικά τους όργανα. Όταν μια μέρα έμεινα μόνη με τα δύο κορίτσια ρώτησα από που έμαθαν αυτές τις χειρονομίες και γιατί παρά τις τόσες παρατηρήσεις που είχαν γίνει συνεχίζουν να τις κάνουν. Τα δύο κοριτσάκια μου απάντησαν με τόση αφέλεια πως αυτό το έχουν δει από τον πατέρα τους και ότι αυτό γίνεται επανειλημμένα. Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησα ότι τα δύο κορίτσια δέχονταν σεξουαλική παρενόχληση από τον ίδιο τους το πατέρα.

Εσείς τι θα κάνατε;

- Μετά από σχετική συζήτηση που είχα με την διευθύντρια του σχολείου μου το επιβεβαίωσε λέγοντας μου όμως ότι οι αρμόδιες αρχές δεν ήταν ενήμερες. Μια μέρα όταν προσπάθησα να ενημερώσω την λειτουργό του Γραφείου Κοινωνικής Ευημερίας η διευθύντρια μου τόνισε πως η ενημέρωση των αρχών δεν ήταν στις αρμοδιότητες μου. Επίσης με προειδοποίησε πως αν ενημέρωνα τις αρχές θα απειλείτο η ζωή μου αλλά και της ίδιας με επίθεση από τον πατέρα.
- Η διευθύντρια δεν είχε κάνει τίποτα. Ούτε και εγώ ως δασκάλα των δύο κοριτσιών γιατί φοβόμουν τόσο για την θέση μου όσο και για την ζωή μου.